

Evadare în Islanda

E ceva să faci un spectacol rotund dintr-o piesă în opt colțuri, o stea cum nici naziștii nici comuniștii nu s-au gândit să inventeze. Raportare inutilă, nu-i așa? Firește, firește. Ei bine, multe dintre povestirile și raportările pe care le fac personajele din piesa **And Bjork, of course** par inutile, așa cum vor fi părând toate cele povestite de un pacient *shrink*-ului său, de rigoare astăzi în lumea civilizată. Shrink, adică psihanalist. Bjork, adică gloria națională, este pomenită cam ca la noi Mutu. Și alte multe referiri – mai ales ale unui personaj simplu cum este taximetristul – la caracteristici sau glorii identitare islandeze, trimit la obsesiile noastre cu „eterna și fascinantă Românie”. Simple încercări disperate de a se asigura că există ca identitate, dacă nu tu, măcar țara ta, specifică periferiilor lumii.

Piesa al cărei titlu vi l-am spus mai sus este una de Thorvaldur Thorsteinsson, un autor islandez foarte cunoscut pe insulă, iar cel care a montat spectacolul după ea la Teatrul „Toma Caragiu” din Ploiești nu e altul decât Radu Afrim, mereu în căutare de autori noi – noi pentru noi, firește – de subiecte noi, dacă se poate cât mai la ordinea zilei. Or, o ședință de terapie în grup, cu aspect psihanalitic, dar concepută după preceptele misterioase ale unui guru nu mai puțin misterios, este foarte *up-to-date*. Adică la modă, modern. Piesa e fără povești, cu mai multe capete de povești personale, mai bine zis fire care nu se împletesc până la urmă, într-o disperată încercare de a se apropia de sine și de ceilalți în același timp și cu iluzia, datorată stilului agresiv, de emisiune proastă de televiziune, din cele cu *rating* enorm, al moderatoarei, fericită că e discipola (!) misteriosului Will Johnsson, că, de fapt, ajung să alcătuiască o societate, să aibă ceva comun. Orice ar spune și ar face cei șapte subiecți, moderatoarea trebuie să afișeze satisfacția că e bine, e foarte bine, e genial. Radu Afrim a intrat în piesa asta ca o mână într-o mânășă creată exact pentru acea mână. Nici nu va fi visat Thorvaldur Thorsteinsson că va găsi în România chiar mintea cea mai deschisă pentru un asemenea experiment.

Toată seria asta de începuturi de povestiri despre propria viață e un fel de „Han al Ancuței” în secolul XXI și într-o lume pe care dramaturgul islandez o compară cu „un spital de boli mintale improvizat”, ceva ce amintește, cumva, de disperarea albă din iarna daneză a „domnișoarei Smilla” dintr-un roman de neuitat semnat Peter Hoeg.

Regizorul este susținut în tentativa sa de actori deja experimentați, deși încă tineri. Clara Flores ține în mână atât ședința de terapie de grup, inutilă ca efect pentru fiecare individ, cum se dovedește în final, cât – parcă – și spectacolul însuși, ea intră la fel de bine în rolul de trimis al regizorului pe pământ, adică pe scenă, precum intrase acesta în piesa islandeză. O actriță matură, ale cărei posibilități sunt utilizate deplin în rolul Astei (n-avem semnul acela rotund, plus un accent, de pe litera A, care face din acesta un „au”, dacă ne luăm după pronunția actorilor pe scenă). Ada Simionică are când candori de fetiță, când ipocrizii mature de femeie care acceptă deraierea soțului său, pedofil convins, interpretat magistral de Ioan Coman, cu șovăiri și vehemențe bruște care-l fac cu atât mai convingător. Un cuplu veridic „sută la sută”, ca să vorbim ca pe la televizor. Mai vag în postura de cuplu este perechea Tudor Smoleanu (taximetristul *Thráinn*, adică Traian) și Lorena Postelnicu (*Stefania*). Cel dințâi este antipodul intelectualistului *Ingolf* (Ioan

Ada SIMIONICĂ și Ioan COMAN

Coman), taximetrist naiv, dar hotărât, cea ce îi reușește de minune actorului nostru. Lorena Ciubotaru intră mai greu în rol, dar spre final se dezlănțuie și obține puncte prețioase în clasament (iar suntem la televizor?). Mare parte din întâmplările comune, cele „în timp real”, care trec de amintirile și obsesiile fiecăruia, cu care au venit de afară, se petrec în jurul lui Hans, un tânăr care mimează handicapul, care trece la stări și atitudini diverse, interpretat de un foarte versatil actor, Cristian Popa. Asupra lui se revarsă, spre final, și dorințele sexuale ale femeilor grupului, în frunte cu moderatoarea, cea care stăpânise scena până atunci. Personajul Marta, o tânără scriitoare foarte liberă în comportamentul ei sexual și în moralitatea sa, dar și foarte disperată de viața pe care o duce, e interpretat cu nuanțe evidente, cu subtilități chiar, de Nicoleta Lefter. În fine, nelipsitul din spectacolele lui Radu Afrim, Alin Teglaș, cel care dirijează sonorul spectacolului, de pe scenă, de la un laptop, la concurență, iarăși, cu *talk show*-urile televizate, introducându-se, din când în când, în scenă, mai mult pentru a fi ciuca bătailor, căci trebuie ca toate personajele să se descarce asupra cuiva, nu-i așa? El e – ce altceva? – DJ Astin (iarăși cu un cerculeț și un accent pe A, ca să devină „au”), costumat fantezist, într-o rochie lungă, neagră, cu capișon, cum se poartă (?) și purtându-se mai mult decât vorbind, gesticulând fără noimă, ca-ntr-o sinteză metaforică a ceea ce, de fapt, se întâmplă pe scenă.

L-am întrebat, în final, pe un tânăr scriitor și publicist dacă-i plac aceste piese fără *story*, doar cu stări și situații, și mi-a spus că astea îi plac, iar Shakespeare, de pildă, „altfel”. Pentru cei care mai țin la coeziunea epică a dramaticului, poate,

epoca noastră este una a dizolvării piesei de tip clasic în altceva. Trăim o epocă de mari schimbări sau, în orice caz, de experimente pe ființe vii. Nu știm dacă acesta e teatrul care se va impune, dar deocamdată el este cel care se creează. E drept, însuși dramaturgul islandez recunoaște că: „Acest text este mai degrabă o situație decât o piesă de teatru.”, adăugând: „Mi-ar plăcea ca oamenii să o perceapă în acest mod; ca un material brut pentru o discuție improvizată, decât un experiment pentru crearea unui text dramatic cu început, mijloc și final.”

Aproape de prisos să mai spunem că totul se petrece în mijlocul publicului, pe scenă, actorii pe niște perne imense, ca acelea din librăria FNAC de pe Rue de Rennes (Paris, scuzați), pe care stau tolăniți cititorii, în mijlocul, acolo, al vizitatorilor, fără să se sinchisească de ei. Iar publicul, la câțiva centimetri de cercul acesta psihanalitic, intră și ei, vrând-nevrând, în horă. Dacă pentru public e incomod să stea pe gradene care amenință, însă zadarnic, cu prăbușirea, amintind că tot aici s-a prăbușit și Cenaclul „Flacăra” de tristă amintire, nici pentru actori nu e ușor, ba e mult mai greu, căci, așa cum observă Ioan Coman – cu alte cuvinte decât cele pe care le voi folosi eu – ce te faci când vorbești despre băieței și lubrifiantele pe care le utilizezi și ai o mamă cu băiatul ei, acolo, lângă tine. Apare ca un perete de sticlă... Alina Herescu a creat o scenografie ideală pentru cele gândite de regizor, dar și pentru ca actorii să-și poată face numerele, căci asta se întâmplă. Într-un spectacol de inițiere într-o lume străină nouă și despre care am auzit foarte puțin, de la Haldor Laxness – cel tradus încă în regimul comunist incipient – încoace.

Teatrul „Toma Caragiu”, Ploiești – And Bjork, of course de Thorvaldur Thorsteinsson. Traducerea: Camen Vioreanu. Scenografia: Alina Herescu. Regia: Radu Afrim. Cu: Clara Flores (*Asta*), Ioan Coman (*Ingolf*), Ada Simionică (*Hilda*), Tudor Smoleanu (*Thráinn/Traian*), Lorena Ciubotaru (*Stefania*), Cristian Popa (*Hans*), Nicoleta Lefter (*Marta*), Alin Teglaș (*DJ Astin*).

O tragedie cu "happy end" la TES

O piesă dintre cele mai puțin obișnuite a avut premiera la Teatrul Evreiesc de Stat. Neobișnuită nu prin mijloacele dramatice folosite de autor, cehul vienez Pavel Kohout, cât prin cheia în care este tratat un subiect de obicei grav, tragic. **Jocul Regilor** este o poveste postholocaust, provocată însă nu, în principal, de tragedia evreilor exterminați de Hitler, cât de gelozia masculină. Sigur că, dacă „soluția finală” nu ar fi fost lansată de naziști, nici această poveste nu s-ar fi desfășurat astfel. Dar drama umană, a celor doi bărbați care iubesc aceeași femeie, ar fi fost aceeași.

Pe scurt – dar cât de greu este de redat această poveste pe scurt! – un cuplu de nemți adăpostește nu mai puțin de 25 de ani un prieten evreu, ascunzându-i acestuia faptul că războiul s-a terminat de mult. Nuanță: de fapt, bărbatul îl ține ascuns și îi ascunde și soției sale acest lucru, spunându-i că amicul lor, Walter Kellermann, a murit, probabil, de mult, din moment ce n-a mai dat niciun semn de viață. Și asta pentru că o suspectează pe soția sa, fostă soprană celebră, că ar fi avut cândva, cu zeci de ani înainte, o aventură cu el. Doctorul, acesta este teribilul „salvator”, joacă șah cu soția sa, care îl bate constant. Elsa, soția șahistă